

Norræna
ráðherranefndin

Norðurlönd og heimsmarkmið SP

Innleiðing hinna sautján
heimsmarkmiða Sameinuðu
þjóðanna um sjálfbæra þróun
á Norðurlöndum.

Efnisyfirlit

Inngangsorð	3
Norðurlönd og heimsmarkmið SP	5
Danmörk	7
Finnland	11
Ísland	17
Noregur	22
Svíþjóð	27
Færeyjar	32
Grænland	34
Álandseyjar	37
Um ritið	40

Þetta rit er einnig fáanlegt á netinu í vefaðgengilegri útgáfu:
pub.norden.org/nord2021-041

Inngangsorð

Mynd: VisitFinland, Aleksí Koskinen.

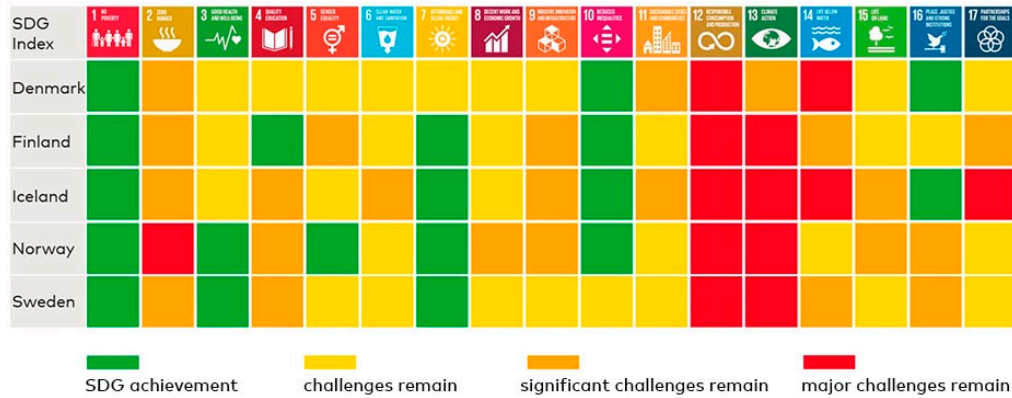
Norðurlönd eru ofarlega í alþjóðlegu mati á því hvaða lönd eru komin lengst í innleiðingu hinna 17 heimsmarkmiða Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra þróun (Mynd 1). Það þýðir þó ekki að markmiðið um sjálfbæra þróun hafi náðst á Norðurlöndum, því enn stöndum við frammi fyrir miklum áskorunum varðandi vistvæna sjálfbæra þróun. Það sem er okkur þyngst í skauti er ósjálfbær neysla og framleiðsla, loftlagsbreytingar og hnignun líffræðilegrar fjölbreytni.

En hvað gera norrænu ríkin ásamt Færeyjum, Grænlandi og Álandseyjum til að ná heimsmarkmiðunum 17 um sjálfbæra þróun? Þessi samantekt svarar þeirri spurningu og leggur megináherslu á pólitískar aðgerðir landanna til að innleiða heimsmarkmiðin, það er að segja aðgerðaáætlanir með forgangsröðun á lands- og alþjóðavísu ásamt eftirfylgni og uppfærslu.

Markmið samantektarinnar er að skapa yfirsýn byggða á staðreyndum yfir starf norrænu landanna að heimsmarkmiðum SP um sjálfbæra þróun, þar sem auðvelt er að nálgast viðeigandi grunnupplýsingar með krækjum á vefsíður og annað efni fyrir hvert og eitt norrænu landanna. Samantektin er aðallega gerð fyrir netið og er ekki hugsuð sem heildstæð skýrsla. Því eru sömu upplýsingar og krækjur stundum tilgreindar undir fleiri en einni yfirskrift. Samantektin lýsir mikilvægum ákvörðunum, samstarfsaðilum og uppbyggingu starfsins í hverju landi og vekur athygli á áhugaverðum dæmum um tengslanet og samfélagslega þátttöku.

Samantektin verður nýtt til að styrkja gagnkvæma miðlun fræðslu og þekkingar milli landanna. Helsti markhópur hennar eru þeir aðilar sem í henni eru nefndir. Fyrsta útgáfa samantektarinnar var gerð af Gaia Consulting í desember 2020 og mun Norræna ráðherranefndin uppfæra hana reglulega eftir þörfum.

Mynd 1. Staðan í þróun norrænu landanna í átt að heimsmarkmiðunum 17 um sjálfbæra þróun.

(Myndin er gerð af Norrænu ráðherranefndinni og byggir á gögnum frá SDSN&Bertelsmann Stiftung árið 2020.)

Norðurlönd og heimsmarkmið SP

Mynd: Image Bank Sverige. Anna Öhlund.

Öll Norðurlöndin hafa unnið lengi að stefnumótun og aðgerðaáætlunum um sjálfbæra þróun. Það starf hefur lagt grunninn að og haldið áfram með innleiðingu heimsmarkmiðanna 17 um sjálfbæra þróun.

Aðgerðaáætlanir um innleiðingu heimsmarkmiðanna hafa verið mótaðar í flestum norrænu landanna. Áætlanirnar endurspeгла styrk og áskoranir í hverju landi og áhugaverðan mismun er að finna í forgangs röðun landanna og eins í mótunarferli aðgerðaáætlana.

Á Norðurlöndum eru það ríkisstjórnirnar sem leiða starf að innleiðingu heimsmarkmiðanna innanlands. Löndin hafa þó skipulagt innleiðinguna á nokkuð ólíka vegu og má sjá áhugaverðan mun á vægi miðstýringar og dreifðrar ákvarðanatöku. Þetta á einnig við um samspil ríkisstjórnar, þings og annarra samfélagsaðila.

Í flestum norrænu landanna er farið yfir innleiðingarferlið kerfisbundið á hverju ári og það uppfært í tengslum við fjárlagagerð landsins og skýrslugjöf frá ríkisstjórn til þings. Hagstofur landanna bera ábyrgð á að fylgjast með landsvísum um heimsmarkmiðin í hverju landi og sama gildir undirmerkið um sjálfbæra þróun.

Víðtæk þátttaka almennings skiptir miklu máli fyrir vinnu að heimsmarkmiðunum í öllum norrænu löndunum. Í mörgum þeirra hefur verið komið á fót sérstökum vettvangi til að tryggja pólitískan samhljóm og samráð við aðila í samfélaginu. Í öllum norrænu löndunum starfa einnig ýmis regnhlífarsamtök sveitarfélaga, almennings, einkageirans, fræðasamfélags og ungmenna sem taka þátt í innleiðingu ríkisstjórnarinnar á heimsmarkmiðunum í mismiklum mæli og með mismunandi umboð.

Danmörk, Finnland, Ísland, Noregur og Svíþjóð hafa að eigin frumkvæði tekið saman landsrýniskýrslur til ráðs SP um sjálfbæra þróun, en sjálfstjórnarsvæðin Færeyjar, Grænland og Álandseyjar skila ekki sjálfstæðum skýrslum til SP. Ráð SP um sjálfbæra þróun gegnir miðlægu hlutverki í

eftirfylgni og og úttektum á innleiðingu heimsmarkmiðanna um sjálfbæra þróun á hnattvísu, og landsrýniskýrslurnar eru mikilvægt verkfæri í þessu starfi. Mynd 1 sýnir tímaáætlun fyrir skýrslugjöf norrænu landanna á tímabilinu 2016–2021.

Norrænu löndin geta lært margt hvert af öðru, einkum varðandi mismuninn milli landanna í vali leiða til að innleiða heimsmarkmið SP um sjálfbæra þróun. Þetta á við um allt frá skipulagi starfs í löndunum til athyglisverðra kynningarherferða til að vekja áhuga samfélagsins á heimsmarkmiðunum.

Mynd 2. Landsrýniskýrslur norrænu landanna hjá ráði SP um sjálfbæra þróun.

2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Finnland	Danmörk	–	Ísland	Finnland	Danmörk	Ísland
Noregur	Svíþjóð				Noregur	
					Svíþjóð	

Danmörk

Mynd: VisitDenmark, Mellanie Gandø.

Stutt yfirlit

Í Danmörku er löng hefð fyrir aðgerðum í þágu sjálfbærrar þróunar bæði á alþjóða- og landsvísu. Sem fulltrúi í opnum starfshópi um heimsmarkmið um sjálfbæra þróun gegndi Danmörk afgerandi hlutverki í undirbúningi Heimsmarkmiða SP. Í þessu ferli lagði Danmörk megináherslu á mannréttindi, vinnu að friði og framsæknum markmiðum varðandi jafnrétti og kynheilsu.

Innleiðing innanlands

Í Danmörku var fyrsta **aðgerðaáætlunin vegna heimsmarkmiða SP** samin 2017. Áætlunin skiptist í fjögur forgangssvið með tilheyrandi undirmarkmiðum og vísum (e. indicators). Forgangssviðin ná til hagvaxtar og velmegunar, fólks, umhverfis- og loftslagsmála og öruggra samfélaga.

Annað mikilvægt skjal sem hefur stýrt starfi Danmerkur að heimsmarkmiðum SP er **stefnumótun um þróunarsamvinnu** frá 2017. Hún stýrir alþjóðlegu starfi Danmerkur að heimsmarkmiðunum og heldur utan um þróunarsamvinnu og eflingu mannréttinda innan meginsviðanna sem varða öryggismál, frið og stöðugleika, fólksflutninga, aukna þátttöku, sjálfbæran hagvöxt, frelsi, lýðræði, mannréttindi og jafnrétti.

Danmörk hóf árið 2020 að taka saman **nýja landsáætlun** um innleiðingu heimsmarkmiðanna sem gert er ráð fyrir að verði kynnt í ársbyrjun 2021. Hún á að fela í sér samræmdar og heildrænar aðgerðir þvert á málaflokka og tengja sjálfbæra þróun á lands- og hnattvísu í einni aðgerðaáætlun. Öll ráðuneyti taka þátt í stefnumótuninni og hagsmunaaðilar voru hvattir til að leggja sitt af mörkum til starfsins.

Skipulag innleiðingar innanlands

Starf Danmerkur að heimsmarkmiðum SP um sjálfbæra þróun er leitt af þjóðþinginu og ríkisstjórninni. **Fjármálaráðuneytið** ber ábyrgð á samhæfingu starfsins að heimsmarkmiðum SP, í nánú samstarfi við utanríkisráðuneyti og umhverfisráðuneyti.

Fjármálaráðuneytið hefur skipt ábyrgðinni og eftirfylgninni við hin ýmsu heimsmarkmið á ráðuneytin eftir stjórnarsýslusviðum. Danska hagstofan hefur birt **yfirlit yfir skiptingu milli ráðuneyta**, þar sem hægt er að velja ráðuneyti á yfirlitinu til að sjá hvaða undirmarkmiðum viðkomandi ráðuneyti ber ábyrgð á og hvernig framvinda þróunarinnar er á þessum sviðum.

Starf ríkisstjórnarinnar er samhæft í starfshópi sem skipaður er fulltrúum frá öllum ráðuneytum og er undir stjórn fjármálaráðuneytisins. Hópurinn hittist eftir þörfum og ekki sjaldnar en einu sinni á ári til að ræða stöðuna og þróun starfs Danmerkur að Heimsmarkmiðum SP.

Eftirfylgni og skýrslugjöf

Ríkisstjórnin leggur mat á framvindu í innleiðingu Heimsmarkmiðanna um sjálfbæra þróun með því að taka saman **landsvísa um sjálfbæra þróun** sem fylgt er eftir af dönsku hagstofunni (Danmarks Statistik).

Danmörk birtir árlega tölfræðiskýrslu sem byggir á alþjóðlegum vísum Sameinuðu þjóðanna á heimsvísu um sjálfbæra þróun, í árlegri framvinduskýrslu SP um framvindu heimsmarkmiðanna um sjálfbæra þróun. Ábyrgð á skýrslugjöf er í höndum dönsku hagstofunnar.

Danmörk gefur, eins og önnur norræn lönd, reglulega skýrslu til SP um innleiðingu heimsmarkmiðanna 17 um sjálfbæra þróun.

Fyrsta **landsrýniskýrsla** Danmerkur var kynnt í ráði SP um sjálfbæra þróun. Önnur landsrýniskýrsla Danmerkur um innleiðingu heimsmarkmiðanna verður kynnt 2021.

Aðkoma þjóðþingsins

Til að skapa umræður með breiðri þátttöku um Heimsmarkmiðin um sjálfbæra þróun hefur Danmörk komið á fót **þverpólitísku tengslaneti þingmanna um heimsmarkmiðin (2030-tengslanetið)** fyrir þingmenn úr öllum flokkum. 2030-tengslanetið er vettvangur umræðna með breiðri þátttöku um heimsmarkmiðin og vettvangur fyrir samstarf þjóðþingsins og almennings, atvinnulífs og annara samfélagsaðila.

Árið 2018 var stofnaður **starfshópur þingmanna um heimsmarkmiðin** undir fjármálanefnd. Starfshópurinn leitast við að koma á pólitískri grunnfestu og samhæfingu í þingnefndunum eftir því sem við á og tryggja þannig pólitískan drifkraft í innleiðingu Danmerkur á heimsmarkmiðunum um sjálfbæra þróun.

Aðkoma almannasamtaka

Hið þverpólitíska tengslanet þingmanna um heimsmarkmiðin (2030-tengslanetið) setti árið 2017 á fót sérfræðingahóp um heimsmarkmiðin (2030-pallborðið). 2030-pallborðið er skipað fulltrúum frá atvinnulífi, almannasamtökum og fræðasamfélagi. Markmið 2030-pallborðsins er að styðja við pólitískt starf 2030-tengslanetsins með greiningum, skoðanaskiptum, umræðu og þekkingarmiðlun. 2030-pallborðið hefur meðal annars starfrækt verkefnið *Markmiðin okkar (Vores Mål)* í samstarfi við dönsku hagstofuna, sem kortlagði upphafsstöðu Danmerkur og mögulega vísa til að fylgjast með innleiðingu heimsmarkmiðanna.

Almannasamtökin *Globalt Fokus* og *92-gruppen* samræma aðgerðir frjálsra félagasamtaka í Danmörku vegna Heimsmarkmiðanna um sjálfbæra þróun. Að auki eiga bæði þessi samtök fulltrúa í 2030-pallborðinu. *Globalt Fokus* og *92-gruppen* taka saman yfirlitsskýrslu þar sem safnað er saman pólitískum tilmælum aðildarfélaganna til að tryggja sjálfbæra þróun í Danmörku og á heimsvísu. Síðasta *yfirlitsskýrslan* um áskoranir sem verða á vegi Danmerkur við að ná heimsmarkmiðunum um sjálfbæra þróun var birt í júní 2020.

Þátttaka og þekkingarmiðlun

Danmark for målene (Danmörk fyrir markmiðin) er kynningarátak sem síðan 2018 hefur átt þátt í að miðla þekkingu um heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra þróun. Átakið skipuleggur *Heimsmarkmiðahátíðir*, sem eru umræðufundir og fjöldafundir, í samstarfi við sveitarfélög, fyrirtæki og samtök. Hátíðirnar eru skipulagðar í bæjum um allt land til að stuðla að sjálfbærri þróun í nærsamfélögunum. Átakið er skipulagt af áhugamannasamtökunum Global Public og 48 dönskum sveitarfélögum í samstarfi við fyrirtæki og starfsgreinasamtök.

Verdens Bedste Nyheder (Heimsins bestu fréttir) er óháður fjölmiðill sem stendur fyrir uppbyggilegri fréttamennsku og herferð um framfarir og lausnir fyrir áskoranir heimsins. Hugmyndin er að draga upp fjölbreyttari mynd af heiminum og auka þekkingu á Heimsmarkmiðunum um sjálfbæra þróun. *Verdens Bedste Nyheder* var stofnað af *Globalt fokus*, *Danida* og félögum Sameinuðu þjóðanna í Danmörku og hefur frá 2016 verið rekið sem sjálfstætt áhugamannafélag.

Verdensmålsakademiet (Heimsmarkmiðaháskólinn) er verkefni sem býður ungu fólki upp á menntun um heimsmarkmiðin um sjálfbæra þróun. Að þessu verkefni standa *Verdens Bedste Nyheder*, *Danska æskulýðsráðið (DUF)* og *Tuborg-sjóðurinn*. Markmið verkefnisins er að mennta unga sendiherra fyrir heimsmarkmiðin um sjálfbæra þróun.

Verdensmålsugen (Heimsmarkmiðavikan) var skipulögð í september 2020 vegna fimm ára afmælis heimsmarkmiðanna. Markmiðið var að koma saman til að miðla þekkingu og skiptast á reynslu um framkvæmd

Heimsmarkmiðanna um sjálfbæra þróun með samtali og umræðum með ráðamönnum, samtökum og almenningi. Þeir sem stóðu að baki þessa verkefnis voru fyrirtækjategundin *Global Compact Denmark*, óháði fjölmiðillinn *Altinget* og hugveitan *Mandag Morgen*.

Fælles Forandring (Saman um breytingar) er verkefni á vegum *Danmarks Efterskoleforening* (þ.e.a.s. félag fyrir ungmenntu sem hafa lokið grunnskóla). Markmið verkefnisins er að vekja áhuga nemenda eftirskóla á þróun samfélagsins og heimsins alls með því að setja Heimsmarkmiðin um sjálfbæra þróun á dagskrá í kennslu og daglegu lífi í eftirskólunum. Árlegur hápunktur verkefnisins eru *heimsmarkmiðahátíðir* en þar miðla nemendur þekkingu sinni og áhuga á heimsmarkmiðunum. Á vegum þess er einnig birt **fræðslu- og kynningarefni** um heimsmarkmiðin um sjálfbæra þróun.

Myndskeið 1. Heimsins bestu fréttir hafa m.a. staðið fyrir herferðinni „Verdenstimen“ (Heimstíminn).

Hlekkur: www.youtube.com/watch?v=-Vw3vrbEZ_E

Alþjóðlegur samanburður

Danmörk er í öðru sæti á heimsvísu í alþjóðlegum samanburði varðandi innleiðingu heimsmarkmiðanna 17 um sjálfbæra þróun eins og kemur fram í **Skýrslu um sjálfbæra þróun 2020 (Sustainable Development Report 2020)**. Danmörk er á góðri leið með að uppfylla tvö markmiðanna (þ.e.a.s. markmið 1 um að útrýma fátækt og markmið 10 um að draga úr ójöfnuði), en á nokkuð í land með tíu markmið og langt í land með fimm markmiðanna (m.a. markmið 12 um sjálfbæra neyslu og framleiðslu og markmið 13 um að sporna gegn loftslagsbreytingum). Danmörk telst hafa náð 84,56/100 stigum, en svokölluð afleidd áhrif utan Danmerkur eru metin mun lægri, eða 66,4/100 stig.

Finnland

Mynd: VisitFinland, Julia Kivela. Helsingfors, Juhlaviikot, The Night Of Arts.

Stutt yfirlit

Í Finnlandi er löng hefð fyrir samræmdri stefnu um sjálfbæra þróun. Fyrsta stefnumótunin um sjálfbæra þróun var sett fram árið 1993. Um leið var fyrsta landsnefndin um sjálfbæra þróun skipuð undir forystu forsætisráðherrans. Síðan hefur stefnan verið þróuð áfram en Finnland leggur enn áherslu á breiða þátttöku almennings í framkvæmd stefnunnar um sjálfbæra þróun. Finnland hefur tekið virkan þátt í innleiðingu heimsmarkmiða Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra þróun frá upphafi og var meðal fyrstu landanna til að leggja fram landsrýniskýrslu fyrir ráð SP um sjálfbæra þróun.

Innleiðing innanlands

Langtímastefnumótun Finnlands um sjálfbæra þróun frá 2016, þ.e.a.s.

Markmið Finnlands 2050 - Samfélagslegar skuldbindingar í þágu sjálfbærrar þróunar, er túlkun landsins á Heimsmarkmiðum SP um sjálfbæra þróun.

Samfélagslegar skuldbindingar í þágu sjálfbærrar þróunar þjóna sem markmið til langs tíma og eru um leið verkfæri fyrir pólitíska samkvæmni í stefnumótun og áætlanagerð hinna ýmsu stjórnsýslusviða og aðila samfélagsins. Samfélagslegar skuldbindingar í þágu sjálfbærrar þróunar fela í sér grundvallarreglur ásamt átta sameiginlegum markmiðum um sjálfbæra þróun. Í kjölfar samfélagslegra skuldbindinga í þágu sjálfbærrar þróunar kom fyrsta *aðgerðaáætlunin vegna heimsmarkmiða SP* fyrir Finnland árið 2017.

Núgildandi *aðgerðaáætlun vegna heimsmarkmiða SP* af hálfu Finnlands var lögð fyrir finnska þingið í október 2020 undir heitinu *Greinargerð forsætisráðherra um innleiðingu Heimsmarkmiða SP um sjálfbæra þróun – í átt að kolefnishlutlausu velferðarsamfélagi (Statsrådets redogörelse om genomförande av Agenda 2030 – Mot ett klimatneutralt välfärdssamhälle)*. Í greinargerðinni er núverandi stöðu í innleiðingu heimsmarkmiðanna í Finnlandi lýst, aðgerðum ríkisstjórnarinnar til að stuðla að markmiðum um sjálfbæra þróun, þeim pólitísku meginatriðum sem liggja að baki innleiðingunni í landinu, skipulagi framkvæmdarinnar ásamt eftirfylgni og mati á henni.

Greinargerðin myndar ásamt [stjórnarsáttmála ríkisstjórnar Sönnu Marin forsætisráðherra 2019](#) heildstæða aðgerðaáætlun um starf Finnlands að Heimsmarkmiðum Sameinuðu þjóðanna. Stjórnarsáttmálinn byggir á grundvallaratriðum sjálfbærrar þróunar og er framfylgt með heildarstefnumörkun sem einnig stýrir starfi ríkisstjórnarinnar að því að ná markmiðum um sjálfbæra þróun. Á árinu 2021 verður starfið útfært nánar með [vegvisi vegna heimsmarkmiða um sjálfbæra þróun](#), sem nefnd um sjálfbæra þróun tekur saman.

Gerð var heildarúttekt á stefnu landsins í sjálfbærri þróun árið 2019. Niðurstöður verkefnisins [Stigen 2030](#) (e. Path 2030) voru þær að stefna Finnlands um breiða þátttöku í starfi að sjálfbærri þróun hafi tekist, að framvegis skuli stjórnarsáttmálar byggja á sjálfbærri þróun, og að móta skuli útfærða aðgerðaáætlun um hvernig markmiðum um sjálfbæra þróun verði náð.

Skipulag innleiðingar innanlands

Skipulag Finnlands byggir á heildstæðri þátttöku ríkisstjórnar og samfélags þar sem öll stjórnsýslusvið bera sameiginlega ábyrgð á innleiðingu heimsmarkmiða SP um sjálfbæra þróun.

Ríkisstjórnin leiðir starf að heimsmarkmiðunum og er það skrifstofa forsætisráðuneytisins sem ber ábyrgð á [samhæfingarskrifstofu heimsmarkmiðanna](#). Mikilvægasti vettvangur samstarfs stjórnsýslustiga er fundur ráðuneytisstjóra, [samhæfingartengslanet um sjálfbæra þróun](#), sem er tengslanet um eftirfylgni með sjálfbærri þróun ásamt tengslaneti embættismanna. Öll ráðuneyti eiga fulltrúa í þessum hópum. Samhæfingartengslanet um sjálfbæra þróun styður við starf að heimsmarkmiðunum og á þátt í að samræma stefnumörkun, en eftirfylgnistengslanetið um sjálfbæra þróun hefur umboð til að fylgja eftir innleiðingu Heimsmarkmiðanna.

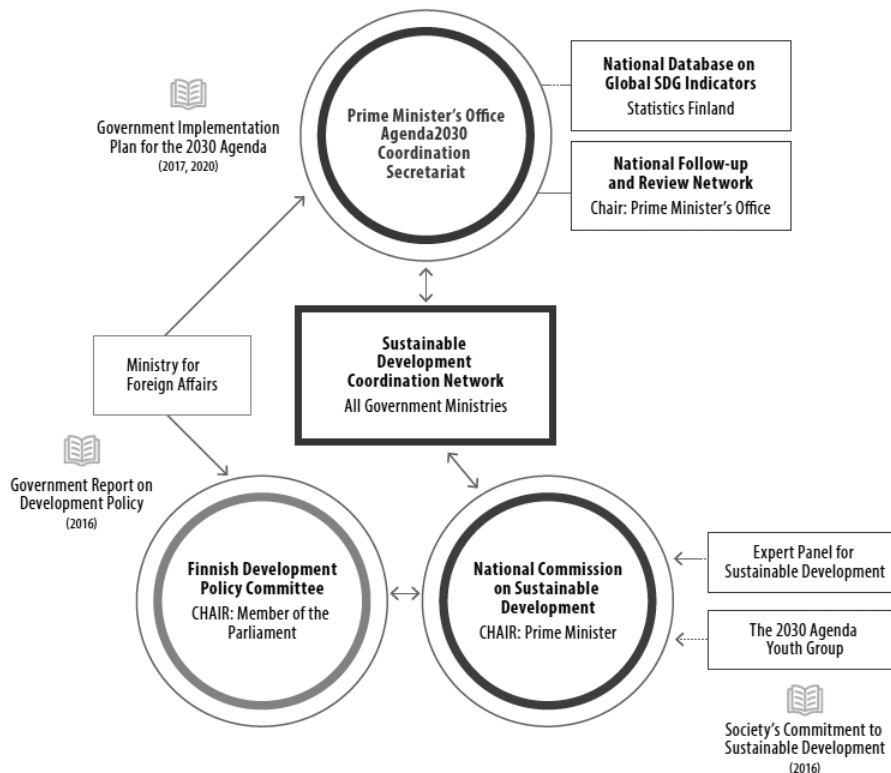
[Landsnefnd um sjálfbæra þróun](#) er áhrifavettvangur sem leiðir saman mikilvæga aðila samfélagsins. Nefndin er undir forystu forsætisráðherra og er skipuð fulltrúum ríkisstjórnar, þjóðþings Finnlands, landsstjórnar Álandseyja, Samþingsins, ráðuneyta, sveitarfélaga og svæða, opinberrar stjórnsýslu, atvinnulífs, stéttarfélaga, samtaka, kirkju og óháðum sérfræðingum. Í nefndinni eiga sæti 60 almennir fulltrúar að varamönnum meðtöldum. Verkefni nefndarinnar er meðal annars að hraða innleiðingu heimsmarkmiðanna um sjálfbæra þróun og fylgja eftir og meta framvindu innleiðingar heimsmarkmiðanna í Finnlandi.

Landsnefndin um sjálfbæra þróun starfar með [framkvæmdanefnd um þróunarsamvinnu](#), sem heyrir undir utanríkisráðuneytið, að því að styrkja alþjóðlegt sjónarhorn í innleiðingu Heimsmarkmiðanna um sjálfbæra þróun. Að auki styðja tveir óháðir sérfræðingahópar starf nefndarinnar, þ.e.a.s. [sérfræðingahópur um sjálfbæra þróun](#) og [heimsmarkmiðahópur unga fólksins](#). Sérfræðingahópurinn um sjálfbæra þróun er vettvangur þar sem fræðimenn og alþjóðlega viðurkenndir sérfræðingar geta látið til sín heyra. Markmið sérfræðingahópsins er að grunnfesta sjálfbæra þróun með því að

færa vísindalegt sjónarhorn inn í finnsk stjórnmál og að styðja við starf landsnefndar um sjálfbæra þróun. Í heimsmarkmiðahópi unga fólksins eru 20 ungmenni á aldrinum 15–28 ára víðsvegar að í Finnlandi og með mismunandi bakgrunn. Markmiðið er að auka þátttöku ungs fólks og veita þeim tækifæri til að efla og taka þátt í skipulagningu og innleiðingu sjálfbærrar þróunar á landsvísu.

Mynd 3: Skipulag og starf að heimsmarkmiðum um sjálfbæra þróun í Finnlandi.

Heimild: [Finland's Voluntary National Review 2020](#)

Eftirfylgni og skýrslugjöf

Ríkisstjórnin ber ábyrgð á eftirfylgni og mati á innleiðingu Heimsmarkmiðanna um sjálfbæra þróun í Finnlandi. Þjóðþingið hefur eftirlit með og metur starf ríkisstjórnarinnar og fylgist þannig með því að hún sinni skyldum sínum í þessu máli. Aðkoma þjóðþingsins að afgreiðslu mála sem varða sjálfbæra þróun og eftirliti með innleiðingu heimsmarkmiðanna um sjálfbæra þróun er mikilvæg, bæði hvað varðar ábyrgð og samhljóm í stefnumörkuninni.

Árlega fylgir ríkisstjórnin innleiðingunni eftir með landsbundnum vísum og einu sinni á hverju kjörtímabili leggur hún fyrir þingið greinargerð um innleiðingu Heimsmarkmiðanna um sjálfbæra þróun og almennt um sjálfbæra þróun í landinu. Finnland fylgist með þróun heimsmarkmiðanna um sjálfbæra þróun með **vísum SP um heimsmarkmiðin** og **landsbundnum vísum um**

sjálfbæra þróun. Finnsla hagstofan ber ábyrgð á eftirfylgni vísanna.

Ríkisendurskoðandi Finnlands lagði mat á framkvæmd og stjórnum Finnlands á innleiðingu Heimsmarkmiða SP árið 2019. Matið var hluti af markmiðinu um að starf að sjálfbærri þróun skyldi metið og rannsakað til langs tíma.

Niðurstaða Ríkisendurskoðanda fól meðal annars í sér tilmæli um að styrkja mat á kostnaði og áhrifum aðgerða ríkisstjórnarinnar til að efla sjálfbærni.

Eins og önnur norræn lönd skilar Finnland reglulega skýrslu til SP um innleiðingu 17 heimsmarkmiða SP um sjálfbæra þróun. Fyrsta **landsrýniskýrsla** Finnlands kom 2016 og 2020 var önnur **landsrýniskýrslan** lögð fyrir ráð SP um sjálfbæra þróun.

Myndskeið 2. Sanna Marin forseti Finnlands kynnir aðra landsrýniskýrslu fyrir ráði SP um sjálfbæra þróun árið 2020.

Hlekkur: <https://www.youtube.com/watch?v=nPKXii00tMI>

Aðkoma þjóðþingsins

Einu sinni á hverju kjörtímabili skilar ríkisstjórnin greinargerð til þjóðþingsins um innleiðingu heimsmarkmiða Sameinuðu þjóðanna og um sjálfbæra þróun í landinu almennt. Greinargerðin virkar einnig sem aðgerðaáætlun Finnlands vegna heimsmarkmiðanna (sjá nánari upplýsingar undir liðnum Innleiðing innanlands).

Greinargerðir ríkisstjórnarinnar, ársskýrslur og fjárhagsáætlanir eru grundvöllur fyrir samráð ríkisstjórnar og þjóðþings um innleiðingu heimsmarkmiða SP um sjálfbæra þróun. Að auki hefur verið staðið fyrir óformlegri „morgunkaffifundum“ til að ræða mikilvæg mál sem varða heimsmarkmiðin og stuðla að þekkingarmiðlun.

Framtíðarnefnd þingsins ber ábyrgð á málefnum sem tengjast Heimsmarkmiðum SP um sjálfbæra þróun í þjóðþinginu. Framtíðarnefndin undirbýr álitserðir í samráði við aðrar nefndir, m.a. um fjárlagafrumvörp ríkisstjórnarinnar og hefur eftirlit með framkvæmd aðgerða sem þingið fer fram á.

Aðkoma almannasamtaka

Þátttaka almennings í starfi að heimsmarkmiðunum um sjálfbæra þróun er aðallega fólgin í þátttöku í landsnefnd **um sjálfbæra þróun**. Í nefndinni eru fulltrúar fjölmargra mismunandi sviða samfélagsins og ólíkra hagsmuna. Þar taka einnig þátt fræðimenn af ólíkum vísindasviðum í gegnum sérfræðinganefndina um sjálfbæra þróun og ungt fólk í gegnum

heimsmarkmiðahóp unga fólksins (sjá nánari upplýsingar undir liðnum Skipulag innleiðingar innanlands).

Finnsk regnhlífarsamtök almannasamtaka, **Fingo rf**, eiga fulltrúa í nefndinni um sjálfbæra þróun og hafa, í samstarfi við aðildarfélög sín, gert árlegar eftirfylgniskýrslur um innleiðingu Finnlands og starf að heimsmarkmiðunum (2018, 2019 og 2020). Síðasta skýrslan frá árinu 2020 er hluti af landsrýni sem lögð var fyrir ráð SP um sjálfbæra þróun.

Samfélagslegar skuldbindingar um sjálfbæra þróun eru mikilvægt verkfæri til að auka þátttöku almennings. Fyrirtæki, félagasamtök, menntastofnanir, stjórnvísla, stjórnmalaflokkar, bæjarfélög og aðrir aðilar geta komið sér saman um eigin aðgerðir til að ná sameiginlegum markmiðum. **Vefgátt fyrir samfélagssskuldbindingar um sjálfbæra þróun** hefur að geyma yfir tvö þúsund skuldbindingar alls staðar að úr samfélaginu.

Hringborð um loftslagsmál hefur að markmiði að skapa sameiginlega sýn á það hvernig Finnland getur á sanngjarnan hátt og hraðar en nú skipt yfir í kolefnishlutlaust samfélag. Hringborðið tekur engar ákvarðanir heldur styður aðgerðir og framfylgd loftslagsstefnu landsins. Formaður hringborðsins er Sanna Marin forsætisráðherra Finnlands. Hringborðið er skipað fulltrúum almennings, atvinnulífs og fleirum. Þemu funda hringborðsins hafa meðal annars verið sjálfbær efnahagsbati, minnkun losunar og orkuskattar.

Þátttaka og þekkingarmiðlun

Reglulega er staðið fyrir herferðum og viðburðum til að auka þekkingarmiðlun og samfélagsþátttöku um heimsmarkmiðin um sjálfbæra þróun. Hér verða kynnt nokkur dæmi.

Agenda – Art 2030 listasýning undir berum himni með syrpu listaverka í október 2020 með stuðningi félags SP í Finnlandi. Á útisýningunni voru 17 verk sem fjölluðu á mismunandi hátt um Heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna. Sýningarstjóri var Marika Tomu Kaipainen og voru verkin sýnd á Tölövíken-svæðinu í Helsingfors.

Instagram-herferðin #YllättävänVaikuttava (ísl. #ÓtrúlegaÁhrifaríkt) var skipulögð af utanríkisráðuneyti Finnlands í tengslum við formennsku Finnlands í ESB árið 2019. Herferðin gekk út á það að finnskir áhrifavalda á Instagram ræddu um hvernig Finnland stuðlar að heimsmarkmiðunum um sjálfbæra þróun á hnattvísu. Herferðin safnaði saman og fjallaði um skoðanir finnskra ungmenna á því hvernig Finnland og Finnar gætu haft áhrif á sjálfbæra þróun.

Heimsmarkmiðahópur unga fólksins, í samstarfi við Sitra, stóð 2019 fyrir **loftslagsþingi** í Finlandia-húsinu í Helsingfors. Á loftslagsþinginu komu saman u.þ.b. 500 finnsk ungmenni. Niðurstaða þingsins var **yfirlýsingin Loftslagið okkar 2030**, sem var undirrituð af fulltrúum 26 samtaka. Í yfirlýsingunni er fjallað um loftslagsbreytingar út frá vistfræðilegu, efnahagslegu og félags- og menningarlegu sjónarhorni. Yfirlýsingin byggir á framtíðarsýn unga fólksins

um loftslagið 2030, áskorunum dagsins í dag og aðgerðum til takast á við þær.

Alþjóðlegur samanburður

Finnland er í þriðja sæti á hnattvísu í alþjóðlegum samanburði um innleiðingu heimsmarkmiðanna 17 um sjálfbæra þróun í [Skýrslu um sjálfbæra þróun 2020 \(Sustainable Development Report 2020\)](#). Finnland er á góðri leið með að ná fimm markmiðum (m.a. markmiði 1 um að útrýma fátækt, markmiði 4 um menntun og markmiði 16 um friðsamleg samfélög án aðgreiningar), en á nokkuð í land með sex markmið og langt í land með sex markmið (m.a. markmið 12 um sjálfbæra neyslu og framleiðslu og markmið 13 um að berjast gegn loftslagsbreytingum). Finnland telst hafa náð 83,8/100 stigum, en svokölluð afleidd áhrif utan Finnlands eru mun lægri eða 66,7/100 stig.

Ísland

Mynd: Iceland.is.

Stutt yfirlit

Á Íslandi er löng hefð fyrir samstilltri stefnu um sjálfbæra þróun. Fyrsta **stefnumótun Íslands um sjálfbæra þróun** var birt árið 2002 og var þá rammi um stefnu Íslands um sjálfbæra þróun til ársins 2020. Ísland fylgdist náið með ferlinu við samningu heimsmarkmiða SP um sjálfbæra þróun og hefur frá upphafi lagt áherslu á forgangsmál sem varða sjálfbæra nýtingu hafsins og auðlinda landsins, jafnréttismál, endurnýjanlega orkugjafa, samstarf um málefni farandfólks og heilbrigðismál.

Innleiðing innanlands

Ísland hefur kosið að móta ekki sérstaka aðgerðaáætlun fyrir Ísland um heimsmarkmið SP um sjálfbæra þróun. Þess í stað eru heimsmarkmiðin nýtt sem regnhlíf fyrir mikilvæga stefnumótun og stjórnþæki. Ríkisstjórnin hefur beint sjónum að því að samþætta heimsmarkmiðin um sjálfbæra þróun í **fjármálaáætlanir til fimm ára** sem byrjað var að gera 2016 í kjölfar breytinga á lögum um opinber fjármál. Ríkisstjórnin hefur einnig samþætt heimsmarkmiðin í t.d. **stefnumörkun um þróunarsamvinnu**, drög að nýrri mennta- og nýsköpunarstefnu og **aðgerðaáætlun í loftslagsmálum**. Með því að tengja heimsmarkmiðin um sjálfbæra þróun beint við stefnumörkun og stjórnþæki ríkisstjórnarinnar vill hún tengja heimsmarkmið SP við raunverulegar aðgerðir ásamt því að stuðla að hagkvæmum og sjálfbærum fjárfestingartækifærum.

Verkefnastjórn ríkisstjórnarinnar um heimsmarkmið um sjálfbæra þróun hefur tekið saman **forangsmál landsins** vegna innleiðingar heimsmarkmiða um sjálfbæra þróun. Verkefnastjórnin hefur metið stöðu Íslands miðað við undirmarkmiðin 169 en af þeim hafa verið valin 65 undirmarkmið sem álitid er að skipti Ísland sérstöku máli. Þessi forgangsmarkmið voru valin út frá mati á gæðum aðgengilegra gagna fyrir mismunandi vísa, samræmi við málefnasamning ríkisstjórnarinnar, þýðingu fyrir íslenskt samfélag og því hversu langt væri í land að ná markmiðunum. Undirmarkmiðin sem fengu forgang verða leiðarljós í starfi ríkisstjórnarinnar og stjórnvalda við innleiðingu heimsmarkmiða SP um sjálfbæra þróun á komandi árum.

Skipulag innleiðingar innanlands

Verkefnastjórn ríkisstjórnarinnar um heimsmarkmið SP um sjálfbæra þróun samhæfir innleiðingu heimsmarkmiðanna um sjálfbæra þróun.

Forsætisráðuneytið leiðir starf verkefnastjórnarinnar og nýtur stuðnings utanríkisráðuneytis. Í verkefnastjórninni eru fulltrúar allra ráðuneyta, Sambands íslenskra sveitarfélaga, Hagstofunnar og Alþingis. Fulltrúar Ungmennaráðs heimsmarkmiða SP og Félags Sameinuðu þjóðanna á Íslandi eru áheyrnarfulltrúar í verkefnastjórninni. Hlutverk verkefnastjórnarinnar er að greina, innleiða og stuðla að framgangi heimsmarkmiðanna um sjálfbæra þróun. Verkefnastjórnin tók saman stöðuskýrslu og forgangsmál landsins um innleiðingu heimsmarkmiða um sjálfbæra þróun 2018 (sjá nánari upplýsingar undir liðnum Innleiðing innanlands). Síðan hefur verkefnastjórnin unnið ötullega að kerfisbundinni innleiðingu heimsmarkmiðanna með áherslu á undirmarkmiðin 65 sem eru í forgangi, og haft umsjón með undirbúningi fyrstu landsrýniskýrslu 2019 um innleiðingu heimsmarkmiðanna til ráðs SP um sjálfbæra þróun.

Eftirfylgni og skýrslugjöf

Hagstofa Íslands sér um söfnun gagna og eftirfylgni vegna **tölfræði heimsmarkmiða Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra þróun**. Vegna eftirfylgni Íslands við heimsmarkmið um sjálfbæra þróun hefur á grundvelli ítarlegrar úttektar verið safnað gögnum um yfir 150 hnattræna vísa um sjálfbæra þróun. Á Íslandi er stöðugt unnið að því efla tölfræðivinnu um heimsmarkmið um sjálfbæra þróun.

Fyrsta landsrýniskýrsla ríkisstjórnarinnar um innleiðingu heimsmarkmiðanna um sjálfbæra þróun var birt 2018. Skýrslan var gerð af verkefnastjórn ríkisstjórnarinnar um heimsmarkmiðin sem skipuð er fulltrúum allra ráðuneyta. Í skýrslunni er gerð grein fyrir stöðu Íslands gagnvart öllum undirmarkmiðunum 169 en með sérstakri áherslu á 65 forgangsmarkmið ríkisstjórnarinnar.

Frá og með árinu 2021 mun Ísland árlega taka saman landsrýniskýrslu um innleiðingu heimsmarkmiðanna um sjálfbæra þróun með áherslu á undirmarkmiðin 65. Þetta verður gert í sambandi við árlega fjárlagagerð ríkisstjórnarinnar. Ríkisstjórnin mun uppfæra forgangsstöðun undirmarkmiðanna annað hvert ár til að tryggja að ávallt sé áhersla lögð á þau undirmarkmið sem mest vantar upp á að uppfylla.

Eins og önnur norræn lönd skilar Ísland reglulega greinargerð til SP um innleiðingu heimsmarkmiðanna 17 um sjálfbæra þróun. Fyrsta **landsrýniskýrsla** Íslands var lögð fram 2019 hjá ráði SP um sjálfbæra þróun. Önnur landsrýniskýrsla frá Íslandi um innleiðingu sjálfbærnimarkmiða verður lögð fram 2022.

Aðkoma þjóðþingsins

Ríkisstjórnin upplýsir Alþingi jafnóðum um framkvæmd innleiðingar heimsmarkmiða SP um sjálfbæra þróun í gegnum fulltrúa Alþingis í verkefnastjórn ríkisstjórnarinnar um Heimsmarkmiðin.

Alþingi kemur einnig að innleiðingu ríkisstjórnarinnar á heimsmarkmiðunum með afgreiðslu fjármálaáætlunar til fimm ára. Í fjármálaáætluninni eru heimsmarkmiðin um sjálfbæra þróun samþætt þessu meginstjórnartæki ríkisstjórnarinnar (sjá nánar undir liðnum Innleiðing í landinu).

Aðkoma almannasamtaka

Ríkisstjórn Íslands gerir sér grein fyrir að innleiðing heimsmarkmiða Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra þróun krefst samstilltra aðgerða margra hagsmunaaðila og vinnur því að því að virkja áhrifaaðila í samfélaginu til aðkomu að heimsmarkmiðunum, bæði á lands- og alþjóðavísu.

Samstarf við sveitarstjórnir og sveitarfélög er lykill að velheppnaðri innleiðingu, því þau eru oft í nánum tengslum við íbúana og í góðri aðstöðu til að vekja athygli á heimsmarkmiðunum. Samband íslenskra sveitarfélaga á fulltrúa í verkefnastjórn ríkisstjórnarinnar um Heimsmarkmið um sjálfbæra þróun. Enn fremur ákvað ríkisstjórnin að skipa samstarfsnefnd um samhæfingu aðgerða á landsvísu og svæðisbundinna aðgerða.

Ungmennaráð Heimsmarkmiða Sameinuðu þjóðanna var sett á fót af forsætisráðuneytinu til að vekja athygli á heimsmarkmiðunum um sjálfbæra þróun. Ungmennaráðið, sem er undir forystu Umboðsmanns barna, hefur áheyrnarfulltrúa í verkefnastjórn ríkisstjórnarinnar um heimsmarkmiðin um sjálfbæra þróun. Ríkisstjórnin á einnig samstarf við ungmennasamtök á landsvísu og áformar að fulltrúi ungmenna taki sæti í sendinefnd Íslands hjá ráði SP um sjálfbæra þróun.

Árið 2018 stóð verkefnastjórn ríkisstjórnarinnar að tímabundnum samstarfssamningum við regnhlífarsamtök frjálsra félagasamtaka á Íslandi, **Almannaeiðl**. Tilgangur samstarfssamninganna er að styðja frjáls félagasamtök á Íslandi til að flétta heimsmarkmiðin um sjálfbæra þróun inn í daglega starfsemi. Á grundvelli samningsins er tekið saman námsefni og fræðsla skipulögð, upplýsingamiðlun og árleg úttekt þar sem metin er þekking á heimsmarkmiðunum meðal aðildarfélaganna. Verkefnastjórn ríkisstjórnarinnar um heimsmarkmiðin starfar einnig með Félagi Sameinuðu þjóðanna á Íslandi og Háskóla Íslands.

Í tengslum við fyrstu landsrýnskýrslu vegna starfs að heimsmarkmiðunum hjá ráði SP um sjálfbæra þróun fór fram umfangsmikið ferli til að virkja fólk til þátttöku. Drög að skýrslunni voru birt í samráðsgátt ríkisstjórnarinnar og ýmsum aðilum í samfélaginu boðið að senda inn umsagnir við skýrsluna sem tekið var mið af við lokagerð hennar.

Þátttaka og þekkingarmiðlun

Kynningarherferðin *Flytjum góðar fréttir árið 2030* var gerð fyrir sjónvarp og samfélagsmiðla í mars 2018. Markmið herferðarinnar var að safna saman hugmyndum og miðla upplýsingum um hvernig heimurinn gæti litið út árið 2030 ef heimsmarkmið SP um sjálfbæra þróun nást.

Kynningarherferð um þróunarsamvinnu Íslands í tengslum við heimsmarkmið SP um sjálfbæra þróun fór af stað í desember 2018 og var hún fjármögnuð af utanríkisráðuneytinu. Gerðir voru heimildaþættir um ferðalag íslensks unglings til Úganda þar sem varpað var ljósi á mikilvæg líkindi og mismun á daglegu lífi ungs fólks í tengslum við hin ýmsu heimsmarkmið um sjálfbæra þróun.

Framleitt verða stutt myndbönd um heimsmarkmiðin um sjálfbæra þróun sem verða sýnd á KrakkaRÚV 2021. Einnig er verið að taka saman fræðsluefni um heimsmarkmiðin fyrir skóla og bókasöfn.

Verkefnastjórn ríkisstjórnarinnar um heimsmarkmiðin um sjálfbæra þróun kynnti 2019 **upplýsingagátt um heimsmarkmið SP um sjálfbæra þróun**. Á gáttinni gefst einstaklingum, frjálsum félagasamtökum, fyrirtækjum, stofnunum, sveitarfélögum og öðrum hagsmunaaðilum tækifæri til að kynna verkefni sem stuðla að Heimsmarkmiðum um sjálfbæra þróun. Gáttin er opinber vettvangur þar sem hægt er að miðla upplýsingum, hugmyndum og aðferðum sem stuðla að sjálfbærri þróun og auka verðmætasköpun.

Verkefnastjórn ríkisstjórnarinnar um heimsmarkmið um sjálfbæra þróun hefur gert fjórar **skoðanakannanir** um þekkingu á heimsmarkmiðum um sjálfbæra þróun á Íslandi. Samkvæmt könnunum hefur þekking aukist verulega undanfarin ár – úr einungis 46,6 prósentum í upphafi ársins 2018 upp í 79,4 prósent 2020.

Myndskeið 3. Myndskeið úr kynningarherferðinni „Flytjum góðar fréttir árið 2030“.

Krækja: www.youtube.com/watch?v=2cTRyXJqvCU&t=1s

Alþjóðlegur samanburður

Ísland er í 26. sæti á heimsvísu í alþjóðlegum samanburði á innleiðingu landanna á Heimsmarkmiðunum 17 um sjálfbæra þróun eins og kemur fram í [Skýrslu um sjálfbæra þróun 2020 \(Sustainable Development Report 2020\)](#).

Ísland er á góðri leið með að ná fjórum markmiðum (m.a. markmiði 1 um að útrýma fátækt, markmiði 10 um að draga úr ójöfnuði og markmiði 16 um frið og réttlæti), en á nokkuð í land með þrjú markmið og langt í land með tíu markmið (m.a. markmið 12 um sjálfbæra neyslu og framleiðslu, markmið 13 um að sporna gegn loftslagsbreytingum og markmið 14 um hafið og auðlindir hafsins). Talið er að Ísland hafi náð sjálfbærnimarkmiðum sem nemur 77,5/100 stigum, en afleidd áhrif utan Íslands eru metin mun lægra eða 60,3/100 stig.

Noregur

Mynd: VisitNorway.com, Mattias Fredriksson.

Stutt yfirlit

Í Noregi er löng hefð fyrir samræmdri stefnu í þágu sjálfbærrar þróunar. Fyrsta stefnumörkun um sjálfbæra þróun var kynnt árið 2002. En áður hafði Noregur tekið þátt í starfi alþjóðlegrar nefndar um umhverfismál og þróun (einnig kölluð Brundtlandsnefndin) 1987 á vegum Sameinuðu þjóðanna og undir forystu þáverandi forsætisráðherra Noregs, Gro Harlem Brundtland¹, og Ríó-ráðstefnunni 1992 en þar urðu til **Dagskrá 21** og Þúsaldarmarkmiðin. Noregur tók einnig, eins og Danmörk, þátt í opnum starfshópi um heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra þróun. Noregur var einnig meðal fyrstu landanna til að vinna landsrýnskýrslu sem lögð var fram fyrir ráð SP um sjálfbæra þróun.

Innleiðing innanlands

Ríkisstjórnin vinnur nú að **aðgerðaáætlun um Heimsmarkmið SP um sjálfbæra þróun** sem verður væntanlega kynnt vorið 2021. Í aðgerðaáætluninni verða dregnar upp áherslur í áframhaldandi starfi Noregs að Heimsmarkmiðunum um sjálfbæra þróun. Haustið 2020 fór af stað víðtækt ferli til að virkja hagsmunaaðila samfélagsins þar sem þeim gafst tækifæri til að koma með **hugmyndir til aðgerðaáætlunar**. Nýja aðgerðaáætlunin verður lögð fyrir norska þingið sem hvítbók og þáttur í svokallaðri *stortingsmelding*.

1. Í skýrslu Brundtlandsnefndarinnar „Sameiginleg framtíð okkar“ kom fram skilgreining á sjálfbærri þróun sem enn er notuð. Skilgreiningin er eftirfarandi: „Sjálfbær þróun er þróun sem fullnægir þörfum samtíðarinnar án þess að skerða möguleika komandi kynslóðar til að fullnægja sínum þörfum“.

Ríkisstjórnin hafði áður sett saman **aðgerðaáætlun um þróunarsamvinnu**, undir fyrirsögninni Sameiginleg ábyrgð á sameiginlegri framtíð — Sjálfbærnimarkmið og stefna Norðmanna í þróunarsamvinnu (*Felles ansvar for felles fremtid — Bærekraftsmålene og norsk utviklingspolitikk*), en hún felur í sér markmið sem samsvara Heimsmarkmiðum SP um sjálfbæra þróun. Í aðgerðaáætluninni er lögð áhersla á fjögur þverfagleg svið fyrir þróunaraðstoð: mannréttindi, jafnrétti, loftslagsbreytingar og aðgerðir gegn spillingu. Enn fremur er lögð áhersla á fimm þemasvið, þ.e. menntun, heilbrigði, þróun atvinnuvega og sköpun starfa, loftslagsmál, umhverfismál og endurnýjanlega orku ásamt hjálparstarfi. Í alþjóðlegu samstarfi leggur Noregur einnig áherslu á grundvallarreglu heimsmarkmiðanna um að skilja engan útundan í baráttunni fyrir sjálfbærri þróun (e. *Leaving no one behind*).

Erna Solberg, forsætisráðherra Noregs fer, ásamt forseta Ghana, fyrir hópi **sendiherra Sjálfbærrar þróunar** (e. SDG advocates) sem eru á vegum aðalritara SP. Sendiherrarnir 17 eru hvetjandi og áhrifaríkir einstaklingar sem auka hnattræna vitund um heimsmarkmiðin um sjálfbæra þróun og þörf fyrir hraðari aðgerðir.

Skipulag innleiðingar innanlands

Stjórnun **innleiðingar innanlands** á Heimsmarkmiðum SP um sjálfbæra þróun er dreifstýrð og nátengd fjárlagaferli ríkisstjórnarinnar. Ferlinu vegna innleiðingar Heimsmarkmiðanna um sjálfbæra þróun er þannig stýrt í gegnum fjárveitingar til hvers ráðuneytis fyrir sig. Heimsmarkmiðum um sjálfbæra þróun — og undirmarkmiðum — **er skipt niður á ráðuneytin** og framkvæmdinni fylgt eftir af viðkomandi ráðuneyti. Deildir innan ráðuneytanna bera ábyrgð á að fylgja eftir einstökum vísum (e. indicators) og samhæfingu starfsins með þeim aðilum í samfélaginu sem við á.

Í Noregi var stofnað til **ráðherraembættis um sjálfbæra þróun** 2020 en þá tók ráðherra um sveitarstjórnarmál og stafræna þróun við ábyrgð á samhæfingu ríkisstjórnarinnar á innleiðingu Heimsmarkmiða um sjálfbæra þróun. Auk ráðuneytis um sveitarstjórnarmál og stafræna þróun (kommunal- och moderniseringsdepartement) gegnir utanríkisráðuneytið miðlægu hlutverki í alþjóðlegri innleiðingu Heimsmarkmiða SP um sjálfbæra þróun.

Ríkisendurskoðandi hefur gert **úttekt á stjórnun og skýrslugerð vegna innleiðingar Heimsmarkmiðanna um sjálfbæra þróun í landinu**.

Niðurstöðurnar benda til þess að þörf sé á öflugri samhæfingu og eftirfylgni vegna framkvæmdarinnar, en í nýju aðgerðaáætluninni 2021 verður reynt að ráða bót á því.

Eftirfylgni og skýrslugjöf

Norska hagstofan hefur tekið saman **yfirlit yfir aðgengileg töluleg gögn í Noregi sem tengjast alþjóðlegum mælikvörðum um sjálfbæra þróun**.

Tölulegum vísum innanlands sem eru tengdir tilteknum markmiðum og undirmarkmiðum er fylgt eftir hjá ráðuneytum sem hluti af innleiðingu Heimsmarkmiða um sjálfbæra þróun í Noregi.

Ráðuneyti um sveitarstjórnarmál og stafræna þróun tekur saman stöðuskýrslu með gögnum frá öllum ráðuneytum um innleiðingu Heimsmarkmiðanna um sjálfbæra þróun í tengslum við árlega fjárlagaskýrslu til Stórþingsins. Síðasta ársskýrslan var birt 2019 undir fyrirsögninni *One Year Closer – Norway's progress towards the implementation of the 2030 Agenda for Sustainable Development*. Skýrslan er á ensku og er einnig notuð sem greinargerð til SP og alþjóðlegra samstarfsaðila. Þar er gerð grein fyrir stöðunni í eftirfylgni við Heimsmarkmiðin um sjálfbæra þróun hjá almannasamtökum, í einkageiranum, sveitarstjórnnum, samtökum atvinnulífsins og hjá háskólunum. Þannig virkar hún sem árlegt uppgjör og viðtæk samþætting með breiðri þátttöku í Heimsmarkmiðum um sjálfbæra þróun.

Noregur gefur, eins og önnur norræn lönd, reglulega skýrslu til SP um innleiðingu Heimsmarkmiðanna 17 um sjálfbæra þróun. Fyrsta landsrýniskýrsla Noregs var kynnt hjá ráði SP um sjálfbæra þróun 2016. Önnur landsrýniskýrsla Noregs um innleiðingu Heimsmarkmiðanna um sjálfbæra þróun verður kynnt 2021.

Aðkoma þjóðþingsins

Þjóðþingið fjallar um innleiðingu ríkisstjórnarinnar á Heimsmarkmiðum um sjálfbæra þróun sem hluta af árlegri afgreiðslu fjárlaga. Ráðuneyti sveitarstjórnarmála og stafrænnar þróunar leggur þá fram árlega tillögu að fjárveitingum á fjárlögum, með framlagi frá öllum ráðuneytum. Um leið er gerð grein fyrir framvindu innleiðingar Heimsmarkmiða um sjálfbæra þróun.

Vorið 2021 mun þingið afgreiða aðgerðaáætlun um Heimsmarkmiðin um sjálfbæra þróun (sjá nánar undir liðnum Innleiðing í landinu). Kveðið er á um frekari aðkomu þingsins í aðgerðaáætlun um Heimsmarkmið SP um sjálfbæra þróun.

Aðkoma almannasamtaka

Ráðuneyti sveitarstjórnarmála og stafrænnar þróunar og stofnanir þess leiða samstarfið gagnvart svæðum, lénom og sveitarfélögum og leitar reglulega ráðgjafar almannasamtaka, þar með talið ungmennasamtaka.

Frá árinu 2018 hefur ríkisstjórnin starfrækt **vettvang fyrir samstillta stefnumörkun** í því skyni að stefnumörkun í þróunarsamvinnu samræmist betur Heimsmarkmiðum um sjálfbæra þróun. Þegar ákveðið var að taka saman aðgerðaáætlun um heimsmarkmiðin og sjálfbæra þróun í Noregi, ákvað ríkisstjórnin að útvíkka þennan vettvang og gera hann að nýjum vettvangi fyrir hugmyndir að samstilltri stefnumörkun. Vettvangurinn verður undir stjórn ráðuneytis um sveitarstjórnarmál og stafræna þróun og utanríkisráðuneytis og verður skipaður fulltrúum almennings í víðum skilningi, eins og almannasamtaka, einkageirans, fræðasamfélags og fleirum.

ForUM fyrir þróun og umhverfismál er tengslanet u.þ.b. 50 frjálsra félagasamtaka á sviði umhverfis- og þróunarmála. ForUM birtir reglulega skýrslur og tekur þátt í opinberri umræðu um innleiðingu Noregs á heimsmarkmiðunum um sjálfbæra þróun. Í tengslum við nýju aðgerðaáætlunina gerði ForUM til dæmis **yfirlit yfir góð dæmi um innleiðingu Heimsmarkmiða um sjálfbæra þróun í öðrum löndum** (meðal annars í Finnlandi).

Þátttaka og þekkingarmiðlun

Næturgöngur til að minna á heimsmarkmiðin voru skipulagðar í mörgum bæjum til að vekja athygli almennings. Næturgöngurnar voru skipulagðar af *Norad*, norski fræða- og eftirlitsstofnun um þróunarsamvinnu. Tilgangur næturgangnanna var að auka þekkingu á Heimsmarkmiðunum um sjálfbæra þróun og fram að þessu hafa yfir 70.000 manns tekið þátt í þeim. Hvatinn að þessari aðgerð var að samkvæmt skoðanakönnun sem norska hagstofan gerði 2018 þekktu færri en helmingur íbúa Noregs til Heimsmarkmiðanna.

Norway Cup er stærsta fótboltamót fyrir börn og ungmenni í heimi. Á hverju ári leika börn frá mörgum löndum þúsundir leikja í miðborg Ósló. Þema *Norway Cup* er heimsmarkmið SP um sjálfbæra þróun. Markmiðið er að virkja til þátttöku þúsundir þátttakenda og miðla fræðslu um heimsmarkmiðin um sjálfbæra þróun. Eitt af sýnilegustu dæmunum eru boltar með merki heimsmarkmiðanna sem eru notaðir í öllum leikjum keppinnar.

Myndskeið 4: Næturgöngur í Noregi til að minna á Heimsmarkmið SP um sjálfbæra þróun.

Heimild: www.hkstrategies.no/no/case-study/norad-nattevandring/

Alþjóðlegur samanburður

Noregur er í sjötta sæti á heimsvísu í alþjóðlegum samanburði um innleiðingu heimsmarkmiðanna 17 um sjálfbæra þróun samkvæmt [Skýrslu um sjálfbæra þróun 2020 \(Sustainable Development Report 2020\)](#). Noregi gengur vel að uppfylla sex markmið (m.a. markmið 1 um að útrýma fátækt, markmið 3 um heilsu og vellíðan og markmið 17 um aðgerðir og alþjóðlegt samstarf) en á nokkuð í land með fjögur markmið og langt í land með sjö markmið (m.a. markmið 12 um sjálfbæra neyslu og framleiðslu og markmið 13 um aðgerðir í loftslagsmálum). Talið er að Noregur hafi náð 80,8/100 stigum, en svo kölluð afleidd áhrif utan Noregs eru metin mun lægri, eða 54,1/100 stig.

Svíþjóð

Mynd: Image Bank Sverige, Cecilia Larsson Lantz.

Stutt yfirlit

Svíþjóð hefur lengi rekið þverpólítíska stefnu í málefnum sjálfbærrar þróunar. Þegar árið 1999 samþykkti sænska þingið svokallað **kerfi um markmið í umhverfismálum (miljömålssystemet)** þar sem stefnt var að því að umhverfismarkmið kerfisins skyldu vera leyst innan einnar kynslóðar. *Stefna um hnattræna þróun*, samstillt stefna í málefnum sjálfbærrar þróunar sem stefna Svíþjóðar í utanríkismálum byggist einnig á, var gerð að lögum í sænska þinginu 2003. Í tengslum við samþykkt heimsmarkmiða SP um sjálfbæra þróun hefur sænska ríkisstjórnin sett markið hærra og sent frá sér viljayfirlýsingu um að Svíþjóð skuli vera leiðandi í innleiðingu heimsmarkmiðanna um sjálfbæra þróun, bæði innanlands og á alþjóðavísu.

Innleiðing innanlands

2018 samþykkti ríkisstjórn Svíþjóðar aðgerðaáætlun vegna Heimsmarkmiða um sjálfbæra þróun, **Aðgerðaáætlun vegna heimsmarkmiða SP um sjálfbæra þróun 2018-2020**, þar sem mörkuð er stefna og tilgreindar mikilvægar aðgerðir sem hafa verið eða skulu samþykktar af sænsku ríkisstjórninni til að uppfylla heimsmarkmið um sjálfbæra þróun. Aðgerðaáætlunin tekur einnig til hlutverks Svíþjóðar á heimsvísu og varðandi framkvæmd og forystu á alþjóðavettangi, og með áherslu á 10 atriði sem samþykkt voru á Allsherjarþingi SP í september 2019.

Sænska ríkisstjórnin samþykkti líka árið 2018 hnattrænar áætlanir um þróunarsamvinnu sem stuðla að innleiðingu heimsmarkmiða um sjálfbæra þróun á heimsvísu. Þar á meðal var **Stefna um alþjóðlega þróunarsamvinnu Svíþjóðar á sviði sjálfbærrar félagslegrar þróunar 2018-2022 (Strategi för Sveriges globala utvecklingssamarbete inom hållbar social utveckling 2018-2022)**, þar sem áhersla er lögð á heilsu og vellíðan (markmið 3), góða menntun fyrir alla (markmið 4), jafnrétti (markmið 5) og hreint vatn og hreinlætisaðstöðu (markmið 6).

Í júní 2020 lagði ríkisstjórnin fram **frumvarp um innleiðingu Svíþjóðar á**

Heimsmarkmiðum SP um sjálfbæra þróun fyrir þingið, sem þingið samþykkti í desember 2020. Frumvarpið er um leið ný aðgerðaáætlun um Heimsmarkmiðin um sjálfbæra þróun. Í frumvarpinu kemur fram hvernig Svíþjóð skuli standa að innleiðingu heimsmarkmiðanna bæði á landsvísu og innan ESB og alþjóðlega. Ríkisstjórnin leggur til að Svíþjóð skuli innleiða heimsmarkmiðin um sjálfbæra þróun með samstilltri stefnumörkun og skal innleiðingin einkennast af meginreglunni um að enginn skuli skilinn útundan. Til að ná markmiðunum á Svíþjóð að leitast við að ná sjálfbærri þróun alls staðar í samfélaginu, á landsvísu og alþjóðlega, þar sem leitað er jafnvægis og samþættingar efnahagslegra, félagslegra og umhverfislegra vídda. Til að ná markmiðunum þarf að innleiða þau í breiðu samstarfi við mismunandi aðila samfélagsins og alþjóðlega samstarfsaðila.

Grundvöllur innleiðingar Svíþjóðar á heimsmarkmiðunum um sjálfbæra þróun er að þau verði samþætt almennti stjórnsýslu og vinna að því að ná markmiðum sem þingið hefur þegar samþykkt sé afgerandi fyrir innleiðingu heimsmarkmiðanna.

Skipulag innleiðingar innanlands

Í Svíþjóð byggist innleiðing heimsmarkmiðanna innanlands á því að ábyrgðinni er dreift á alla ráðherra og stjórnvöld í landinu hvert á sínu ábyrgðarsviði. Umhverfis- og loftslagsráðherrann ber ábyrgð á samhæfingu innleiðingar í landinu. Ráðherra alþjóðlegrar þróunarsamvinnu ber ábyrgð á samhæfingu innleiðingar á alþjóðavísu.

Sænska ríkisstjórnin hefur skipað opinberan verkefnisstjóra vegna heimsmarkmiðanna sem á tímabilinu 2020–2024 á að aðstoða ríkisstjórnina við innleiðingu heimsmarkmiða um sjálfbæra þróun í landinu. Verkefnisstjórinn á að stuðla að því að efla og styrkja og dýpka starf ólíkra aðila að Heimsmarkmiðum um sjálfbæra þróun. Með stuðningi og samstarfi milli ólíkra aðila samfélagsins á að leggja fram sameiginlega áætlun. Í starfi verkefnisstjórans verður lögð sérstök áhersla á sjónarmið og þátttöku barna og ungs fólks og þeirra sem standa höllum fæti í samfélaginu.

Opinber stjórnvöld bera skýra ábyrgð á heimsmarkmiðum um sjálfbæra þróun, meðal annars hvað varðar innleiðingu, eftirfylgni og greiningu. Til að auka samhæfingu hafa stjórnvöld stofnað til tengslanets yfirmanna innan stjórnsýslunnar. Samstarf sænskra stjórnvalda að heimsmarkmiðum um sjálfbæra þróun fer fram í gegnum GD-Forum, sem er samhæfingarvettvangur stjórnvalda um innleiðingu heimsmarkmiða um sjálfbæra þróun innan opinberrar stjórnsýslu. Innan ramma GD-Forum vinna sænsk stjórnvöld saman að innleiðingu markmiðanna.

Eftirfylgni og skýrslugjöf

Ríkisstjórnin fól sænsku hagstofunni (Statistiska Centralbyrån, SCB) að samræma eftirfylgni við og þróun tölulegra vísa vegna innleiðingar Svíþjóðar á Heimsmarkmiðum um sjálfbæra þróun. Í verkefninu felst uppbygging eftirfylgnikerfis á landsvísu með því að samræma þróun, skráningu og aðgengi að tölulegum gögnum um innleiðingu Svíþjóðar á heimsmarkmiðum um sjálfbæra þróun. Staðbundin innleiðing er studd með staðtölum sem sveitarfélög og svæðisstjórnir leggja fram um markmið og undirmarkmið heimsmarkmiðanna. Ríkisstjórnin fól sænsku hagstofunni að taka saman viðameiri stöðuskýrslur, en síðast kom skýrslan **Innleiðing heimsmarkmiða SP í Svíþjóð – Staðan í tölum 2019**.

Greinargerð um markmið ríkisstjórnarinnar í frumvarpi um innleiðingu heimsmarkmiðanna um sjálfbæra þróun í Svíþjóð frá árinu 2020 verður fylgt eftir og lögð fyrir þingið í heild eigi sjaldnar en einu sinni á hverju kjörtímabili með frumvarpi til fjárlaga. Þannig hyggst ríkisstjórnin auka innsýn í og styrkja innleiðingu heimsmarkmiðanna um sjálfbæra þróun.

Svíþjóð gefur, eins og önnur norræn lönd, reglulega skýrslu til SP um innleiðingu heimsmarkmiðanna 17 um sjálfbæra þróun. Fyrsta **landsrýniskýrsla** Svíþjóðar var lögð fram hjá ráði SP um sjálfbæra þróun árið 2017. Önnur landsrýniskýrsla Svíþjóðar um innleiðingu heimsmarkmiðanna verður lögð fram 2021.

Aðkoma þjóðþingsins

Utanríkismálanefnd sænska þingsins fjallaði um og samþykkti frumvarp ríkisstjórnarinnar um innleiðingu Svíþjóðar á heimsmarkmiðum um sjálfbæra þróun í desember 2020. Þegar frumvarpið var samþykkt fór þingið fram á að ríkisstjórnin sendi þinginu skriflega greinargerð annað hvert ár um framvindu innleiðingar heimsmarkmiðanna. Þetta leiðir til kerfisbundnara samráðs þings og ríkisstjórnar um heimsmarkmiðin um sjálfbæra þróun. Þingmenn eru einnig ávallt með í sendinefnd Svíþjóðar hjá ráði SP um sjálfbæra þróun.

Aðkoma almannasamtaka

Árið 2016 skipaði sænska ríkisstjórnin svonefnda **2030-sendinefnd**, en hlutverk hennar var að styðja og örva framkvæmd heimsmarkmiðanna 17 um sjálfbæra þróun. 2030-sendinefndin var skipuð fulltrúum stjórn mála, fræðasamfélags, almannasamtaka og aðila vinnumarkaðarins. Árið 2019 lagði 2030-sendinefndin **álitserð um heimsmarkmið SP og Svíþjóð** fyrir ríkisstjórnina og þingið með tillögum og mati á áframhaldandi innleiðingu Svíþjóðar á heimsmarkmiðunum 17 um sjálfbæra þróun. Sendinefndin lagði megináherslu á tillögu um að styrkja og að hluta til breyta fyrri verkaskiptingu til að auðvelda ákvarðanatöku um aðgerðir í þágu sjálfbærrar þróunar og framkvæmdar heimsmarkmiðanna.

Árið 2020 skipaði ríkisstjórnin **opinberan verkefnastjóra vegna heimsmarkmiðanna**. Á tímabilinu 2020–2024 á verkefnastjórnin að stuðla að því að efla og styrkja og dýpka starf ólíkra aðila að framkvæmd heimsmarkmiðanna með samvinnu við stjórnvöld, sveitarfélög og svæði, atvinnulíf og almannasamtök og háskóla. Verkefnastjórnin á einkum að leggja grunn að nýjum verkefnum og aðgerðum til að styðja við starf ólíkra aðila og stuðlar að því að markmiðunum verði náð. Enn fremur á verkefnastjórnin að kynna starfsemina og miðla uppýsingum um það sem gert er til að ná heimsmarkmiðum um sjálfbæra þróun til að hvetja fleiri til að leggja sitt af mörkum. Hlutverk verkefnastjórnans er einnig að sjá til þess að gögn og tölulegar upplýsingar verði aðgengilegt á einfaldan hátt svo hægt sé að fylgjast með því hvað gert er í Svíþjóð til að ná heimsmarkmiðunum um sjálfbæra þróun.

Á vettvangnum **Concord Sverige** tengjast 76 almannasamtök sem vilja hafa áhrif á stefnu Svíþjóðar og Evrópusambandsins í þróunar- og utanríkismálum. Ríkisstjórnin á í reglulegum samskiptum við *Concord-Sverige* en samtökin halda einnig utan um **Loftvogar-skýrslu** annað hvert ár í sambandi við greinargerð ríkisstjórnarinnar til þingsins um stöðuna í stefnu Svíþjóðar um hnattræna þróun. Loftvogin birtir niðurstöður almannasamtakanna um framlag Svíþjóðar til hnattrænnar þróunar og hvort farið sé að stefnu um heimsmarkmiðin um sjálfbæra þróun og hvort hægt sé að bæta hana.

Í sendinefnd Svíþjóðar til ráðs SP um sjálfbæra þróun eru ávallt fulltrúar almannasamtaka og fulltrúar ungmennasamtaka sem einnig taka þátt í undirbúningi fundanna.

Þátttaka og þekkingarmiðlun

Í nóvember 2020 stóð opinberi verkefnastjórnin um heimsmarkmiðin um sjálfbæra þróun fyrir **ráðstefnu fyrir þá sem koma að framkvæmd heimsmarkmiðanna í Svíþjóð**. Hugmyndin með þessari ráðstefnu sem haldin var á netinu var að skapa vettvang fyrir ólíka aðila í samfélaginu til að miðla þekkingu, prófa hugmyndir og til gagnkvæmrar hvatningar til áframhaldandi starfs að sjálfbærri þróun.

Myndskeið 5. Í nóvember 2020 stóð opinberi verkefnastjórnin um heimsmarkmiðin um sjálfbæra þróun fyrir ráðstefnu fyrir þá sem koma að framkvæmd heimsmarkmiðanna í Svíþjóð.

Hemild: <https://www.youtube.com/watch?v=cE4pKfYgxd0>

Glokala Sverige er samskipta- og menntaverkefni sem á að efla þekkingu og áhuga stjórnmalamanna og embættismanna sveitarfélaga og svæða á Heimsmarkmiðunum um sjálfbæra þróun. Verkefnið er unnið í samstarfi Félaga Sameinuðu þjóðanna í Svíþjóð og Samtaka sveitarfélaga og svæða (SKR) og nýtur fjármögnunar hjálparsamtakanna Sida. Árið 2020 tóku 130 sveitarfélög og 16 svæði þátt í starfinu og hefur verkefnið hlotið fjárveitingu fyrir árið 2021.

Alþjóðlegur samanburður

Svíþjóð er í efsta sæti á heimsvísu í alþjóðlegum samanburði á innleiðingu landanna á heimsmarkmiðunum 17 um sjálfbæra þróun samkvæmt **Skýrslu um sjálfbæra þróun 2020 (Sustainable Development Report 2020)**. Svíþjóð er á góðri leið með að ná fjórum markmiðum (m.a. markmiði 1 um að útrýma fátækt, markmiði 3 um heilsu og vellíðan og markmiði 5 um jafnrétti), en á nokkuð í land með níu markmið og langt í land með fimm markmið (m.a. markmið 12 um sjálfbæra neyslu og framleiðslu og markmið 13 um að sporna gegn loftslagsbreytingum). Svíþjóð telst hafa náð 84,7/100 stigum en svokölluð afleidd áhrif utan Svíþjóðar eru metin mun lægri, 67,5/100 stig.

Færeyjar

Mynd: Unsplash.com. Mykines, Färöarna.

Stutt yfirlit

Færeyjar eru sjálfstjórnarsvæði í ríkjasambandi við Danmörku. Færeyjar eiga ekki aðild að Evrópusambandinu, þótt Danmörk sé aðildarríki, en Færeyjar hafa gert tvíhliða samninga við sambandið. Færeyjar eiga aðild að Sameinuðu þjóðunum í gegnum ríkjasambandið við Danmörku. Heimsmarkmið SP um sjálfbæra þróun eru, eins og aðrir alþjóðlegir samningar um sjálfbæra þróun, samþætt stefnumörkun Færeyja jafnt innanlands sem á alþjóðavettvangi.

Innleiðing innanlands

Innleiðing Færeyja á heimsmarkmiðum um sjálfbæra þróun er samþætt almennum pólitískum ferlum og málaflökkum. Landsstjórn Færeyja hefur unnið að undirbúningi eigin aðgerðaáætlunar vegna Heimsmarkmiðanna um sjálfbæra þróun. Undanfarin ár hefur verið safnað gögnum um forsendur fyrir innleiðingu Heimsmarkmiða um sjálfbæra þróun í Færeyjum.

Forgangssviðin eru nú þegar hluti af stefnumörkun innanlands. Þar á meðal er góð menntun, heilbrigðismál, sjálfbær nýting auðlinda hafsins, sjálfbær orkukerfi og annað sem einkum skiptir lítil eyjasamfélög miklu.

Skipulag innleiðingar innanlands

Landsstjórnin ber meginábyrgð á **starfi að sjálfbærri þróun í landinu** en skrifstofa lögmannsins ber ábyrgð á samhæfingu. Utanríkis- og menningarmálaráðuneyti ber ábyrgð á **hnattrænni þróun á sviði sjálfbærrar þróunar**.

Aðkoma Lögbingsins

Aðkoma Lögbingsins á sér stað í gegnum almenn pólitísk ferli með lagafrumvörpum, afgreiðslu fjárlaga og eftirfylgni. Enn hefur ekki verið gerð grein fyrir sérstökum aðgerðum þingsins varðandi sjálfbæra þróun (í desember 2020).

Þátttaka og þekkingarmiðlun

Í norrænu skýrslunni **Globala mál för lokala prioriteringar: Agenda 2030 på lokal nivå (Hnattræn markmið staðbundinna forgangsmála: Heimsmarkmið SP um sjálfbæra þróun)** frá 2019 var bent á sveitarfélagið Þórshöfn sem fyrirmyndarsveitarfélag varðandi framkvæmd heimsmarkmiðanna. Sveitarfélagið hóf að starfa að sjálfbærri þróun 2016 og árangurinn er m.a. ókeypis almenningssamgöngur, rafbílar og hjól fyrir starfsfólk sveitarfélagsins, árleg umhverfisvika með mismunandi þemum, nemendum gefst tækifæri til að taka þátt í vinnustofum um sjálfbæra þróun ásamt fyrirlestrum og námsferðum sem tengjast sjálfbærri þróun fyrir íbúa á öllum aldri.

Alþjóðlegur samanburður

Færeyjar koma ekki fram sem sjálfstætt land í Skýrslu um sjálfbæra þróun 2020 (Sustainable Development Report 2020) eða öðrum alþjóðlegum samanburði.

Grænland

Mynd: Unspalsh.com Scoresbysund, Grönland.

Stutt yfirlit

Grænland er sjálfstjórnarsvæði í ríkjasambandi við Danmörku. Á Grænlandi hefur verið heimastjórn síðan 1979 sem var gerð víðtækari 2008 að undangenginni þjóðaratkvæðisgreiðslu. Grænland á ekki aðild að Evrópusambandinu, þótt Danmörk sé aðildarríki, en hefur gert samstarfssamninga á ýmsum sviðum. Grænland á aðild að Sameinuðu þjóðunum í gegnum ríkjasambandið við Danmörku. Sjálfbær þróun er hluti af stefnumörkun og áætlunum á Grænlandi, m.a. áætlun um sjálfbæra þróun á menntasviði 2014–2020 sem styrkt er af Evrópusambandinu.

Innleiðing innanlands

Landsstjórn Grænlands (Naalakkersuisut) tók saman **áætlun um sjálfbærni og hagvöxt** árið 2016 og tengir hún markmið um sjálfbæra samfélagsþróun og hagvöxt við Heimsmarkmið SP um sjálfbæra þróun. Markmið áætlunarinnar var að þróa samfélagið í átt til sjálfbærni með fjórum umbótaleiðum sem beindust að því að efla menntastig, stuðla að hagvexti og fjölbreytni í hagkerfinu, að nútímavæða opinbera geirann og efla og tryggja velferðarsamfélagið nú og til frambúðar.

Skipulag innleiðingar innanlands

Landsstjórn Grænlands (Naalakkersuisut) ber meginábyrgðina á sjálfbærri þróun á sviði efnahags-, félags- og umhverfismála á Grænlandi. Fjármálaráðuneytið og þá einkum **skipulagsstofnun** sem heyrir undir fjármálaráðuneytið ber ábyrgð á samræmingu og eftirfylgni við innleiðingu sjálfbærnimarkmiða í landinu. Grænlenkska hagstofan heldur utan um vísu og tekur saman gögn sem snerta sjálfbærni.

Eftirfylgni og skýrslugjöf

Markmið Grænlands hefur verið að samþætta heimsmarkmiðin um sjálfbæra þróun og tilheyrandi tölulega vísa stefnumótun í landsmálum. Starfið er enn á áætlanastigi en nú þegar er til staðar mikil þekking sem innleiðingin mun byggja á.

Í **ársskýrslu** fjármálaráðuneytisins fyrir árið 2019 er vísað í starf að Heimsmarkmiðum SÞ um sjálfbæra þróun og kortlagningu á núverandi stöðu Grænlands miðað við Heimsmarkmiðin um sjálfbæra þróun. Kortlagningin á að leggja grunn að sjálfbærri stefnumörkun og mun um leið vekja athygli á þeim sviðum þar sem sérstakra aðgerða er þörf.

Þegar kortlagningunni er lokið á að móta stefnu til að ná markmiðunum. Heimsmarkmiðin 17 um sjálfbæra þróun krefjast bæði lóðréttrar og láréttar samþættingar. Það þýðir m.a. að samstarf stjórnvalda og atvinnulífs skiptir miklu máli.

Í **frumvarpi til fjárlaga 2021** er gert ráð fyrir stöðugri eftirfylgni við kerfisbreytingar á mikilvægum efnahagslegum sviðum svo unnt sé að tengja þær tilteknum markmiðum og tölulegum vísum, og á það einnig við um sjálfbærnimarkmið og tilheyrandi vísa. Með þessu á að tryggja að hægt sé að fylgja eftir og meta jafnóðum framvindu aðgerða sem njóta pólitísks forgangs. Gera skal grein fyrir mikilvægustu vísunum árlega.

Samstarfssamningur hefur verið gerður við grænlenksku hagstofuna um þátttöku í mótun vísa, greiningum og afleiðumati vegna nýrrar löggjafar, eftirfylgni markmiða sjálfbærni- og hagvaxtaráætlunar frá árinu 2016 og fleira.

NunaGIS er grænlenks upplýsingagátt fyrir landfræðilegar upplýsingar, gögn um skipulagsmál þvert á fagsvið, lykiltölur, upplýsingar um loftslagmál og önnur opinber aðgengileg lykiloggn. Til bráðabirgða hefur verið rætt um að hægt sé að tengja ákveðin gögn um sjálfbæra þróun við gáttina (NunaGIS) þegar fram líða stundir.

Aðkoma þjóðþingsins

Þingið afgangið fjárlagafrumvarp og ársskýrslu fjármálaráðuneytisins. Enn hefur ekki verið gerð grein fyrir sérstökum aðgerðum þingsins varðandi sjálfbæra þróun (í desember 2020).

Aðkoma almannasamtaka

Ný **vefgátt vegna heimsmarkmiða um sjálfbæra þróun** var stofnuð haustið 2020. Vefgáttin á að vera vettvangur fyrir miðlun þekkingar til samfélagsins alls. Þar er m.a. boðið upp á upplýsingar um starf Grænlands að sjálfbærri þróun og þar eru aðgengilegar tölulegar upplýsingar um framvindu hvers

markmiðs fyrir sig, fræðsluefni, m.a. kynning á heimsmarkmiðum SP um sjálfbæra þróun á mismunandi tungumálum ásamt myndefni. Á vefgáttinni er einnig að finna kynningarefni um ýmsar aðgerðir í þágu sjálfbærrar þróunar á vegum stjórnvalda, fyrirtækja og frjálsra félagasamtaka.

Þátttaka og þekkingarmiðlun

Á vefgátt vegna heimsmarkmiða um sjálfbæra þróun er að finna kynningarefni um ýmsar aðgerðir í þágu sjálfbærrar þróunar á vegum stjórnvalda, fyrirtækja og frjálsra félagasamtaka. Eftirfarandi eru dæmi um áhugaverð verkefni.

Íþróttasamband Grænlands hefur kynnt **átak um að Grænland verði forystuland í hreyfingu árið 2030**.

Mind Your Own Business er átak sem beinist að drengjum á aldrinum 13–21 árs sem skapar þeim tækifæri til að stofna eigin smáfyrirtæki.

CSR Greenland, hagsmunasamtök mikilvægra fyrirtækja í Grænlandi, standa fyrir **fræðslu um heimsmarkmiðin** fyrir fyrirtæki. Þau hafa einnig skipulagt **keppni fyrir nemendur** til að fá fram hugmyndir um hvernig meggi draga úr sorpi og meðhöndlun þess.

Bent hefur verið á sveitarfélagið Sermersooq sem fyrirmynd í starfi sveitarfélaga að Heimsmarkmiðum SP í **norðrænni úttekt** frá 2019. Í kjölfar menntunar um heimsmarkmið SP var ákveðið að skilgreina sjálfbærnimarkmið fyrir þróun hverfisins Siorarsiorfik sem er nýtt úthverfi í útjaðri Nuuk. Markmiðið var að tryggja með þróun og eftirfylgni sérstakrar hönnunarhandbókar að allar byggingar á nýja svæðinu væru sjálfbærar og aðlaðandi og auka með því lífsgæði íbúanna. Þetta tilraunaverkefni varð til þess að nú er áformað að nota heimsmarkmiðin um sjálfbæra þróun í stefnumótun við skipulagningu starfsemi á öðrum stjórnsýslusviðum.

Alþjóðlegur samanburður

Grænland kemur ekki fram sem sjálfstætt land í Skýrslu um sjálfbæra þróun 2020 (Sustainable Development Report 2020) eða öðrum alþjóðlegum samanburði.

Álandseyjar

Mynd: Unsplash.com. Bomarsund, Åland.

Stutt yfirlit

Álandseyjar er herlaust sjálfstjórnarsvæði sem heyrir undir Finnland. Skilningur á því að náttúran er grundvöllur mannlegrar tilveru og sjálfbærrar samfélagsþróunar hefur ávallt verið ríkur hluti samfélagsins á Álandseyjum. Álandseyjar taka virkan þátt í innleiðingu Finnlands á heimsmarkmiðum SP um sjálfbæra þróun og eiga fulltrúa í [Landsnefnd Finnlands um sjálfbæra þróun](#). 2014 samþykktu álenska þingið og landsstjórnin markmið um sjálfbæra þróun á Álandseyjum fram til ársins 2051. Á grundvelli þeirra var tekin saman þróunar- og sjálfbærniáætlun fyrir Álandseyjar um leið og heimsbyggðin samþykkti Heimsmarkmiðin um sjálfbæra þróun.

Aðgerðaáætlun innanlands

Aðgerðaáætlun Álandseyja um sjálfbæra þróun er [þróunar- og sjálfbærniáætlun Álandseyja](#). Þróunar- og sjálfbærniáætlunin var samþykkt 2016 og er í beinum tengslum við Heimsmarkmið SP um sjálfbæra þróun. Framtíðarsýn Álandseyja er að *Allir geti blómstrað í sjálfbæru samfélagi á eyjum friðarins*². Til að framkvæma framtíðarsýnina þarf að ná [sjö stefnumótandi þróunarmarkmiðum](#) eigi síðar en árið 2030³. Þróunarmarkmiðin sjö snúa að vaxandi vellíðan fólks og að allir upplifi traust og hafi raunveruleg tækifæri til að leggja sitt af mörkum til samfélagsins. Enn fremur snúa markmiðin að vatnsgæðum og að jafnvægi sé í líffræðilegri fjölbreytni vistkerfanna. Markmiðin snúa einnig að því að búseta sé aðlaðandi fyrir íbúana, gesti og fyrirtæki, að aukinni hlutdeild endurnýjanlegra orkugjafa, orkunýtni og sjálfbærum og meðvituðum neyslu- og framleiðsluvenjum.

-
2. Með sjálfbæru samfélagi á Álandseyjum er átt við að náttúrunni sé ekki stofnað í hættu með kerfisbundinni aukningu efna úr berggrunninum, aukningu úrgangsefna frá framleiðslu samfélagsins, ofnotkun náttúruauðlinda og að fólki sé ekki á kerfisbundinn hátt haldið frá góðri heilsu, áhrifum, menntun og skoðanaskiptum.
 3. Þróunarmarkmiðin voru samin í ferli þar sem sérfræðingahópur skilgreindi fyrst 59 tillögur sem ólíkir greiningarhópar þróðu áfram. Á þessum efniviði byggðust sjö stefnumótandi þróunarmarkmið sem tengdust 17 Heimsmarkmiðum SP um sjálfbæra þróun.

Til að ná þessum sjö þróunarmarkmiðum fyrir 2030 var tekinn saman **vegvisir** sem vísar leið að mikilvægum aðgerðum sem ákenska samfélagið í heild þarf að taka þátt í.

Skipulag innleiðingar innanlands

Þróunar- og sjálfbærniáætlun Álandseyja er framkvæmd sem samfélagssáttmáli sem öll svið ákenska samfélagsins standa að og styðja. Lögbíng Álandseyja ber meginábyrgð á þróunar- og sjálfbærniáætluninni og landsstjórnin sér um framkvæmdina.

Tengslanetið **bærkraft.ax** var sett á fót til að stuðla að því að gera framtíðarsýn Álandseyja að veruleika og auðvelda framkvæmd þróunarmarkmiðanna sjö til ársins 2030. Tengslanetið er miðlægt í samhæfingu starfsins og var sett á fót í upphafi árs 2016 að frumkvæði opinbera geirans, atvinnulífs, félagasamtaka og menntakerfis.

Innan tengslanetsins er **Þróunar- og sjálfbærniaráðið**, sem landsstjórnin skipar, en þar sitja 8 til 14 fulltrúar ólíkra hagsmunaaðila í samfélaginu. Formaður landsstjórnar Álandseyja er fastur fulltrúi í ráðinu ásamt forseta lögbíngsins og skrifstofustjóra. Til að auðvelda innleiðinguna var stofnaður **starfshópur um samhæfingu og skýrslugjöf** og ber hann ábyrgð á eftirfylgni.

Að öðru leyti er tengslanetið óháður vettvangur svonefndra **meðaðila**, sem starfa jafnhliða ráðinu. Meðaðilarnir eru fulltrúar allra samtaka og einstaklinga á Álandseyjum sem vilja leggja sitt af mörkum.

Eftirfylgni og skýrslugjöf

Þróunar- og sjálfbærniaráðið, sem er hryggjarstykkið í tengslanetinu, tekur saman árlegar stöðuskýrslur og leggur fram tilmæli um framtíðarverkefni. Ráðið fundar þrisvar á ári hið minnsta.

Starfshópur þróunar- og sjálfbærniáætlunar um samhæfingu og skýrslugjöf leggur fram ársskýrslu á hverju ári. Skýrslan fylgir eftir tölulegum vísnum vegna vegvísar stefnumiðanna. Síðasta skýrslan, sem er frá 2020, hefur þemað **Leið Álandseyja í gegnum kórónakreppu og út úr henni**.

Aðkoma Landsþíngsins

Landsþíng Álandseyja ber meginábyrgð á framkvæmd þróunar- og sjálfbærniáætlunar. Eftirfylgni við þróunar- og sjálfbærniáætlunina er samþætt fjárlögum Álandseyja þar sem lagðar eru til aðgerðir, og í ársskýrslu landsstjórnarinnar er gerð grein fyrir eftirfylgni aðgerðanna í fjárlögum, m.a. mælanlegum vísnum. Landsþíngið afgangið ársskýrsluna.

Aðkoma almannasamtaka

Tengslanetið [bærkraft.ax](#) og [vettvangur meðaðila](#) er skipað fulltrúum allra samtaka á Álandseyjum sem vilja taka þátt í þessu starfi, m.a. sveitarfélaga, atvinnulífs, almannasamtaka og ýmissa félaga. Tengslanetið er einnig opið einstaklingum og öllum íbúum Álandseyja er velkomið að taka þátt. Þátttaka ungs fólks er sérstaklega mikilvæg og tekin hefur verið saman sérstök [áætlun til að auka þátttöku ungs fólks](#).

Meðaðilar hittast reglulega á samhæfingarfundum þar sem m.a. er farið yfir stöðuna og eftirfylgni vegvísisins, upplýsingar frá þróunar- og sjálfbærnisráðinu og rannsóknir sem gerðar hafa verið. Þeir skipuleggja einnig næstu aðgerðir og viðburði. Þar að auki hefur tengslanetið komið sér upp samskiptaleiðum á samfélagsmiðlum.

Allir sem búa og starfa á Álandseyjum eru velkomnir til starfa í tengslanetinu [bærkraft.ax](#) til að vinna að framkvæmd þróunar- og sjálfbærniáætlunarinnar og framtíðarsýnarinnar *Allir geta blómstrað*. Margir einstaklingar komu að undirbúningi þróunar- og sjálfbærniáætlunarinnar.

ReGeneration 2030 er óháð hreyfing undir forystu ungs fólks á Norðurlöndum og Eystrasaltssvæðinu sem vinnur að því að sameina og efla þátttöku svæðisins alls í innleiðingu Heimsmarkmiða SP um sjálfbæra þróun. *ReGeneration 2030* varð til að frumkvæði Álandseyja og stendur fyrir árlegum leiðtogafundi í Maríuhöfn.

Þátttaka og þekkingarmiðlun

Tengslanetið [bærkraft.ax](#) hefur gert [þekkingar- og viðhorfskönnun](#) vegna þróunar- og sjálfbærniáætlunarinnar og framtíðarsýnarinnar *Allir geta blómstrað*. Hún sýnir að 76 prósent landsmanna þekkja til þróunar- og sjálfbærniáætlunarinnar og framtíðarsýnarinnar og að viðhorfið er aðallega jákvætt og verkefnið talið skynsamlegt og að 69 prósent íbúanna myndu vilja lifa sjálfbærara lífi. Á umfangsmikilli upplýsingagátt tengslanetsins er að finna [viðburðadagskrá](#) yfir fjölda málþinga og tækifæra til upplýsingamiðlunar og einnig [yfirlit yfir ýmis skjöl og skýrslur](#) en þangað er hægt að sækja kennslu- og fræðsluefni.

Alþjóðlegur samanburður

Álandseyjar koma ekki fram sem sjálfstætt land í Skýrslu um sjálfbæra þróun 2020 (Sustainable Development Report 2020) eða öðrum alþjóðlegum samanburði.

Það er til marks um árangur Álandseyja varðandi þróunar- og sjálfbærnistefnu að árið 2019 unnu Álandseyjar, sem eina norræna landið, til [verðlauna ESB vegna sjálfbærrar þróunar](#) í flokki samfélaga með undir 100.000 íbúum. Álandseyjar hlutu verðlaunin vegna þróunar- og sjálfbærniáætlunarinnar og [bærkraft.ax](#)-tengslanetsins.

Um ritið

Norðurlönd og heimsmarkmið SP

Innleiðing hinna sautján heimsmarkmiða Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra þróun á Norðurlöndum

Nord 2021:041

ISBN 978-92-893-7067-7 (PDF)

ISBN978-92-893-7068-4 (ONLINE)

<http://doi.org/10.6027/nord2021-041>

Útgefið 30.6.2021

© Norræna ráðherranefndin 2021

Umbrot: Louise Jeppesen

Þessi útgáfa var unnin af *Gaia Consulting* í samstarfi við skrifstofu Norrænu ráðherranefndarinnar. Útgáfan var fjármögnuð af Norrænu ráðherranefndinni. Innihaldið endurspeglar þó ekki endilega skoðanir, skoðanir, viðhorf eða tilmæli Norrænu ráðherranefndarinnar.

Norrænt samstarf

Norræna samstarfið er eitt umfangsmesta svæðissamstarf í heimi. Samstarfið byggist á legu landanna, sameiginlegri sögu þeirra og menningu. Að samstarfinu koma Danmörk, Finnland, Ísland, Noregur og Svíþjóð auk Álandseyja, Færeyja og Grænlands.

Norræna samstarfið er pólitískt, efnahagslegt og menningarlegt og lætur muna um sig í evrópsku og alþjóðlegu samstarfi. Löndin stuðla sameiginlega að öflugum Norðurlöndum í öflugri Evrópu.

Með norrænu samstarfi er hagsmuna svæðisins gætt og norræn gildi efla í hnattrænu samhengi. Sameiginleg gildi landanna styrkja stöðu Norðurlanda og skipa þeim meðal þeirra svæða í heiminum þar sem nýsköpun og samkeppnishæfni er mest.

Norræna ráðherranefndin

Nordens Hus

Ved Stranden 18

DK-1061 Kaupmannahöfn

www.norden.org

Lesi fleiri norræn rit: www.norden.org/is/utgafur